N°. 40. Donderdag 5 October 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Koloniaal Instituut.

Mededeeling, dat het werk: *A. H. de Blaauw, De Tropische Natuur in schetsen en kleuren*, uitgave van het *Koloniaal Instituut*, tegen een gereduceerden prijs van *f* 2.50 ing. en *f* 3.— geb., geleverd wordt aan *de leden van alle Koloniale Vereenigingen en de studeerenden* aan de *Koloniale onderwijsinrichtingen in Nederland*, mits rechtstreeks besteld bij de *Bibliotheek van het Koloniaal Instituut te Haarlem*.

Indië en de Bond van Vrije Liberalen.

Door den ,,Bond van Vrije Liberalen" is de volgende brief gericht aan oud-ingezetenen van Nederlandsch Indië:

,,Ondergeteekenden, allen leden van den Bond van Vrije Liberalen in Nederland, oud-ingezetenen van of belangstellenden in Nederlandsch-Indië, alhier gevestigd, hebben zich vereenigd tot een propaganda-comité, dat beoogt de Nederlandsche Koloniale belangen op politiek gebied te behartigen, meer dan tot dusver, uit den aard der omstandigheden, kon geschieden.

De tijden zijn hoogst ernstig en de toekomst is onzeker.

De wijze waarop en de omstandigheden, waaronder onze zoo schoone en voor een goed deel welvarende Oost-Indische koloniën worden behandeld, geregeerd, bestuurd en beheerd, kan geen enkel uwer, die Indië door geboorte, aanschouwing of jarenlang verblijf meer of minder kent, onverschillig zijn.

Op intellectueel gebied is in Indië ééne groote voorwaartsche beweging waar te nemen, die slechts hij naar hare werkelijke waarde goed kan schatten, die onder en met de inlandsche bevolking jarenlang heeft geleefd en hare nooden en behoeften kent.

Tusschen de verschillende landaarden is wrijving en afgunst ontstaan, van welke de laatste jaren ons de bewijzen gaven.

Die verwikkelingen, waarin een godsdienstig sentiment niet te miskennen valt, hebben onzen bestuursinvloed ondermijnd en dreigen het gezag te schaden.

Er is politiek leven in Indië geboren, dat leiding behoeft.

Groote belangen van Moederland en Koloniën werden behartigd, andere — nog grootere — werden verwaarloosd. Aller belangstelling is noodig geworden. De bestaansvoorwaarden onzer koloniën zijn niet meer verzekerd; het rustig en voortdurend behoud is allerminst gewaarborgd.

Leger en vloot in Indië, zooals ze nu zijn, kunnen ter nauwernood de neutraliteit handhaven, bij verwikkelingen in het Oosten, die niet zullen uitblijven.

Het Regeeringsreglement van 1854, de grondwet voor Indië, is verouderd en moet radicaal gewijzigd worden. De Indo-Nederlandsche wetgeving is één ondoordringbare chaos geworden. De Agrarische wetgeving eischt algeheele herziening; de technische bedrijven behoeven meerdere commerciëele zelfstandigheid.

Leger en vloot eischen dringend algemeene aandacht en onmiddellijke verzorging. Het inwendige bestuur heeft algeheele reorganisatie noodig, gegrond op de autonomie der inlandsche maatschappij, die eene staatkundige organisatie met zelfstandige organen, dringend noodig heeft.

Zoodat:

het urgent is, dat er fusie ontsta tusschen het Nederlandsche en het Indische intellect, dat er meer contact kome tusschen de Nederlandsche en de Indische denkbeelden op staatkundig terrein. Die intense fusie bestaat nog te weinig, dat contact ontbreekt nog te veel. Indië wordt in Nederland allerminst behoorlijk vertegenwoordigd. Indië als onmondige provincie van Nederland beschouwd en behandeld, kan een verloren zaak worden — tenzij...........

Alleen door aaneensluiting, door associatie van het intellect, door organisatie en door groote eendrachtige werkzaamheid, kunnen de Indische Hollanders medewerken, om Indië voor ons te behouden. Er moet wijziging gebracht worden in Indië's, op staatkundig gebied geheel geisoleerden toestand. Nederland moet Indië nabij komen.

Het is urgent, dat wij van ons kiesrecht en kiesgerechtigdheid gebruik maken, om de Indische belangen, die in hoofdzaak de Nederlandsche geheel omstrengelen, ja beheerschen, naar hare werkelijke grootte en belangrijkheid naar voren te brengen en niet, onbegrepen en gebrekkig behandeld, te doen ondergaan.

Dat zal strijd, tijd en geld kosten, maar Indië is bereid om hierin genoegzame medewerking te verleenen, als het begrijpt, dat zijne belangen aan goede handen zullen worden toevertrouwd en ook krachtig, als het weet, dat zijne belangen hier goed zullen worden verdedigd.

Indië heeft meer directe aanraking met het buitenland, buiten Europa om, speciaal met Australië, met Afrika, Azië en Amerika, dan Nederland zelf en mag alzoo niet buiten medezeggingsschap blijven op politiek terrein.

Indiërs in Nederland open de oogen voor de veranderde politieke toestanden in het Verre Oosten!

Indië is ten allen tijde liberaal geweest in denkbeelden en opvattingen.

De beginselen van den Bond van Vrije Liberalen worden in Indië het meest gedeeld. Het beginsel-program van den Bond der Vrije Liberalen kan door U allen onderschreven worden. Taak en roeping van den Bond kunnen door U allen opgenomen worden, overgenomen en gesteund. En juist, omdat de Bond van Vrije Liberalen in Nederland haren leden de meest mogelijke individuëele vrijheid laat bij het uitoefenen hunner burgerlijke en staatkundige rechten, biedt hij den Indischen vrijzinnige de meeste en belangrijkste voordeelen van politieken aard en werkt zijne organisatie krachtig door onder hen, die zich in de tropen een meer of minder onafhankelijk bestaan hebben weten te verwerven en hier zijn teruggekeerd.

Hier geen parool van streng omlijnd partijbelang, hier alleen het voortdurend onder de oogen zien van de werkelijkheid, het bewustzijn, dat de taak der overheid behoort te beginnen bij de ontwikkeling der zelfstandige kracht in de personen en een krachtige Regeering in Staat en in Gemeente, uit die ontwikkelde burgers gekozen, hoofdvoorwaarde is voor het behoud onzer nationale waardigheid en voor het behoud onzer Overzeesche Koloniën tevens.

De weerbaarheid van Indië naar buiten eischt, dat wij allen ons aaneensluiten in het belang van het behoud van ons Koloniaal bezit, waarmede Nederland staat of valt.

Hiertoe bestaat gelegenheid!

Een organisatie als de Bond van Vrije Liberalen heft ons op, als wij daarin zijn opgenomen, maar vermindert, in geen enkel opzicht, onze onafhankelijkheid als politiek persoon. Integendeel, door de beoefening eener zuivere opportuniteits-politiek voor de Koloniën, die alleen ten doel heeft, op de meest practische wijze onze Overzeesche gewesten tot ontwikkeling en welvaart te brengen, die goed in de hand te houden tegenover de gevaren, die ze omringen, ze tevens innerlijk te versterken door betere organisatie van hare bestuursorganen en ze individueel op te heffen door goed onderricht en door het wegnemen van economische beletselen, die hare inlandsche bevolking nog in den weg staan, kunnen wij medewerken, om Nederland, als Koloniale Mogendheid, de plaats te doen behouden, die het vóór het begin van den wereldstrijd heeft ingenomen en die wij, vóór alles, zullen hebben te verdedigen met een krachtig leger en een sterke vloot.

Daartoe is mede noodig, dat in de eerste plaats de Koloniale politiek vrij zal worden gehouden van elke godsdienstige dogmatiek en dat ieders religieuse gevoelens zullen worden geëerbiedigd tot in de verre toekomst. Dat leert ons de geschiedenis van ongeveer drie eeuwen Koloniaal bezit.

Daarom:

Sluit U aan bij den Bond der Vrije Liberalen in Nederland, Secretariaat Mr. Q. J. Terpstra, Celebesstraat No. 77, 's-Hage; doe als bewijs van instemming en van aansluiting uw naamkaartje of een briefkaart met adres en kwaliteit toekomen aan een onzer.

Blijf, als gij naar Indië terugkeert, uw lidmaatschap doorvoeren. Zij, die naar Indië terugkeeren, kunnen dan de beginselen van den Bond ook in Indië doorzetten. Daartoe zal in Indië eene fractie onzer politieke Vereeniging, die reeds de besten van Indië's zonen onder hare leden telt, moeten worden opgericht, als een belangrijk onderdeel van het groote geheel. Stil zitten in deze tijden wordt in staatkundig en in maatschappelijk opzicht reeds onverantwoordelijk.

Indië's vitale belangen werden al te lang verwaarloosd!

Wij willen Holland hou'en, wij willen Indië hou'en!
Dat is onze leus, de leus der Vrije Liberalen!

Dat kunnen we, want, met Indië mede, vormen wij eene natie van rond vijf en veertig millioen zielen, die, éénsgezind, kunnen vormen eene krachtige Koloniale mogendheid.

Dr. W. W. VAN DER MEULEN, Statenlaan 98.
P. J. F. VAN HEUTSZ, Oud Koloniaal Bestuursambtenaar, 2de Schuytstr. 205
M. A. VAN DER SPRONG, Oud Inspecteur Post en Telegraafdienst N. O.-I., Galvanistraat 4.
J. J. VAN HELL Jr., Oud Deli-planter, Stadhoudersplein No. 23.
F. W. EVERTS, 2de Schuytstraat 237, oud Hoofdofficier O.-I. L.

Uit de O. I. Mail.

De I. D. P.

,,De Locomotief" van 8 Aug. j.l. schrijft:

,,De Indische Democratische Partij zal het resultaat worden van de te Solo gehouden tweede bijeenkomst, waarvan de heer van de Kamer de leider was — hij werd ook de leider van een voorloopig bestuur — en de heer Landouw Sr. de vader.

Blijft het ernst met de goede voornemens van Zondag, dan krijgt Indië een organisatie, welke geheel in de sfeer der koloniale samenleving past. Er blijft nu geen twijfel meer, of de nieuwe partij wordt er eene bijzonder voor de belangen der Indo-Europeanen. De

voornemens omtrent kiesrecht, omtrent unificatie van recht, omtrent den waarborg voor het Inlandsch grondbezit, bewijzen, dat de I. D. P. wars is van uitsluiting in welk opzicht ook. Niemand, tot welk ras ook behoorend, zal worden uitgesloten, indien hij het streven der partij deelt; maar dat streven zelf richt zich toch vrij duidelijk op de belangen der groep van Indo Europeanen. De wijze, waarop de voorloopige voorzitter zich ter vergadering en tevoren elders over zijne inzichten uitsprak, de nadruk, welke in het voorloopig programma werd gelegd op de uitbreiding en verdieping bijzonder van het Europeesche onderwijs, wijzen duidelijk in die richting. Juist de uitzetting van dat onderwijs in het algemeen en op de vakopleiding gericht, is een levensbelang ook voor den Indo-Europeaan.

Het voorloopige beginselprogram staat, vinden we, in de juiste toonsoort. Het wil zonder de rechten der inlandsche bevolking of van welke andere groep ook te schaden, zonder ook staatkundige of economische bevoorrechting te verlangen, de belangen van de eigen groep stellig en met de daad dienen. Dat is het goed „democratische'' in de partij. Het sturen naar ruimer plaatselijke zelfstandigheid en naar een direct gekozen volksvertegenwoordiging is daarbij ook goed „Indisch''. Wijziging van het drukpersreglement is mede van goede bedoeling, maar een zuivering, ook nu nog, van de drukpersbelemmeringen in het reeds afgekondigde Strafwetboek is heel wat noodiger.

Tjipto's rust.

In hetzelfde blad lezen wij:

„De geneesheer van Tjipto Mangoenkoesoemo heeft het der regeering wel gemakkelijk gemaakt bij de beslissing over het voorstel tot hernieuwd interneeren van dezen levendigen heer. Juist tegen het oogenblik, dat de regeering haar besluit zal moeten nemen, acht bovengenoemde aesculaap een absolute rust van twee of drie jaren voor Tjipto Mangoenkoesoemo dringend noodig en de patiënt legt dan ook onmiddellijk met goeden moed de pen neer en neemt met goeden moed ook den patjol ter hand. De ruil is in elk geval gezond.

Van eene nieuwe interneering zal nu wel niets komen. Maar ook zonder die op het juiste moment noodzakelijk geworden rust ware een herverwijdering niet verstandig geweest. Niet, omdat de man iets anders zou hebben bedoeld dan wat hij ontkent te hebben gezegd. Het is een speciale, en van hun standpunt ook aannemelijke techniek van de Indische revolutionairen, om meer te verstaan te geven dan zij laten hooren. Tjipto en de zijnen willen de Nederlanders hier met de snelst mogelijke gelegenheid weg hebben. Zij vragen niet, of dat voor Indië in de eerste tijden het beste zou zijn, omdat het eigen streven zou knakken, want zij weten wel, dat naarmate hun doel sneller zou zijn bereikt, de zekerheid van een nieuwen overheerscher grooter is. Maar overigens is er in de verkondiging van bijzondere opvattingen omtrent het bestuur over deze kolonie geen aanleiding tot verbanning. Anders wordt het, indien zulke lieden aan het complotteeren gaan, of zooals de heer Douwes Dekker, revolutionaire actie beproeven. Dan heeft de regeering het ingrijpen tot plicht, heeft dan het eigen gezag tegenover dat van anderen te stellen. Dat is te eer noodig in een land, waar de regeering noodzakelijk nog overheersching is. De z. g. „exorbitante rechten'' zouden we daarom niet uit de koloniale wetgeving willen zien weggenomen, maar met het gebruik zij men uiterst sober.

Het bleef voor ons een paar jaar geleden nog de vraag, of zelfs de beweging der I. P. niet tot rust zou zijn gekomen krachtens haar eigen innerlijke onmacht en zonder de interneeringen. Maar een nieuwe verbanning van Tjipto op grond van de Joana-vergadering, waar het uiterst rustig bleef, zou stellig onverstandig zijn. Een regeering moet een stootje kunnen verdragen en zich zelf van stooten onthouden, indien niet met-de-daad orde of overheid worden bedreigd. Maar die tamme samenkomst te Joana, waar een handje vol lieden te hooren of te verstaan kreeg, dat er een groepje in den lande is, die voor een anderen, wellicht slechteren overheerscher meer gevoelen dan voor den Nederlandschen, is toch het uitreiken van een, zij het valsche martelaarskroon niet waard.''

De machtsuitbreiding van Japan.

Onder dit opschrift vinden we een drietal hoofdartikelen van Y in de „Loc.'', 6 en 10 Juli en 5 Aug. eindigend met de woorden:

„Nu zijn volstrekt verkeerde en hoogst hatelijke berichten over onze koloniale politiek in de Japansche pers niet zeldzaam; Takekoshi's artikel staat ook in dit opzicht niet alleen, maar de Japansche regeering doet niets om dergelijk, tegen een bevriende mogendheid gericht schrijven tegen te gaan, niettegenstaande de groote macht, die zij over de drukpers heeft en, wanneer het in hare kraam te pas komt, ook uitoefent. Zij houdt zich volkomen onzijdig, laat rustig toe, dat het groote publiek in een bepaalde richting bewerkt wordt, zoodat zij op algemeene instemming rekenen kan, wanneer zij meent, dat het oogenblik gekomen is om haar slag te slaan.

Opleidingsschool voor Inl. rechtskundigen.

Tot lid tevens voorzitter bij de commissie van toezicht over de opleidingsschool voor Inlandsche rechtskundigen, is benoemd mr. W. Sonneveld, directeur van Justitie.

De spelling.

Volgen het „Bat. Nieuwsbl.'' van 2 Aug. j. l. heeft dr. Moresco als wnd. directeur van onderwijs en eeredienst de spellingskwestie officieel aanhangig gemaakt. Daar dr. Moresco zelf lid is van de vereeniging, die zich ten toel stelt de schrijftaal te vereenvoudigen, begrijpt men allicht van welken aard de voorstellen zijn, die hij aan het welmeenen der rereering heeft onderworpen.

Aanleiding daartoe was een door den heer Rottier ingediend rekest, strekkende om het gebruik van de vereenvoudigde spelling facultatief te stellen, waarop een advies in gelijken geest van den directeur van O. en E. is gevolgd.

Allereerst wordt door hem opgemerkt, dat de spellingscommissie van 1909/1912 slechts schijnbaar vrijheid van spellingswijze had voorop gesteld.

De overgroote meerderheid heeft geen tijd om zich aan twee spellingstelsels te gewennen en aangezien de ééne alleen toegelaten is of wordt in alle ambtelijk verkeer en alle examina, komt de theoretische spellingsvrijheid neer op het stellen van algemeene en onveranderde regels.

Maar er is verband tusschen taal en spelling; de taal is veranderlijk, het gezag der spelling van de Vries en Te Winkel aan het tanen, zoodat men voor de keus staat: of de ontwikkeling van taal en spelling tegen te houden, of werkelijk die ontwikkeling mogelijk te maken door het geven van volkomen vrijheid.

Daarom zal de regeering het spellingsvraagstuk moeten onder de oogen zien.

Suriname.

De nieuwbenoemde Gouverneur, de heer Staal, heeft in de kolonie een goede pers. In ons vorig nummer deelden wij mede, wat *De West* over de benoeming schreef. Hieronder laten wij het een en ander volgen uit *De Surinamer* van 27 Augustus:

......„Gouverneur van Asbeck, die eenige maanden geleden aan de Koningin zijn ontslag heeft aangeboden, heeft dit derhalve onder dankbetuiging gekregen. Zijn opvolger is de heer G. J. Staal.

Over deze benoeming kunnen wij ons niet anders dan verheugen. De heer Staal immers is in de kolonie geen onbekende, heeft hier in de drie jaren, dat hij Gouvernements-Secretaris was, zich een grooten naam van bekwaamheid en takt verworven.

Daarenboven heeft hij op betrekkelijk jeugdigen leeftijd — hij is pas 46 jaar oud — op administratief gebied een zeldzaam-schoonen dienststaat. Hij heeft naar het voorbeeld van zijn oud-meester, Gouverneur Idenburg, onder wien hij èn in Suriname èn in Nederl. Indië de gewichtigste betrekking na die van Gouverneur heeft bekleed, een schitterende carrière gemaakt, een carrière, welke maar aan weinigen ten deel valt.

Dat de heer Staal voor zijn nieuw, hoog en moeilijk ambt ten volle berekend is, hieraan zal wel niemand twijfelen. Maar of hij in zijn pogen zal slagen, dit is een vraag, welke wij niet gaarne in bevestigenden zin zouden beantwoorden. Met capaciteiten, hoe groot deze ook mogen zijn, heeft men een kolonie, die zeer droevige dagen doorleeft, nog niet fleurig gemaakt. Daarvoor zijn nog andere factoren noodzakelijk. B.v. een aangename samenwerking tusschen en een wederzijdsch vertrouwen van het Opperbestuur en het Bestuur der Kolonie.

Nu gelooven wij wel, dat wij hieromtrent gerust kunnen zijn. De heer Staal, die het ambt, naar men weet te vertellen, niet gezocht heeft en dus aangezocht is geworden, zal evenals de gouverneurs Lely, Idenburg en Fock, zijn eischen gesteld hebben. Wij verwachten dan ook, dat hij hier komt met de noodige volmachten om te doen, wat hij in het belang van den opbloei der kolonie noodig acht. Onder de volmachten zal zich ook wel bevinden de macht om het plan-Idenburg, waarover Gouverneur Van Asbeck gevallen is, althans voorloopig buiten werking te stellen. Want moeilijk kunnen wij ons indenken, dat Gouverneur Staal met dit blok aan 't been hierheen komt. Zijn arbeid zal dan voor een zeer groot deel onvruchtbaar zijn. Hij zal de noodige gelden missen. En welke verloopen zaak kan zonder geld er boven op geholpen worden?''......

„Van harte hopen wij, dat de nieuwe Gouverneur de gelukkige zij, die veel, zeer veel goeds voor Suriname zal tot stand brengen. Zekerheid hieromtrent — wij herhalen het — hebben wij niet. Maar dit kunnen wij reeds nu zeggen, dat het, zoo het niet gebeure, niet zal liggen aan de geringe gaven van den nieuwen Gouverneur. Deze zijn in volle waarheid groot.''

De andere Surinaamsche bladen hebben ons nog niet bereikt.

Vreemd genoeg, worden ze hier of daar teruggehouden.

* * *

Uit Suriname ontvangen wij twee zeer belangrijke geschriften: „De economische toestand van Suriname op 31 December 1914'' en idem op 31 December 1915, opgesteld door de Kamer van Arbeid en de Kamer van Koophandel en Fabrieken gezamenlijk, naar aanleiding van een verzoek van den Gouverneur. In de inleiding van het eerste geschrift leest men:

„De Kamers meenden, dat de bedoeling van de door Uwe Excellentie aan haar gestelde vraag is, dat zij zouden nagaan, welken invloed de abnormale omstandigheden, die door den heerschenden Europeeschen oorlog in het leven zijn geroepen, reeds gehad hebben, thans hebben of in de naaste toekomst zullen hebben op den economischen toestand van het Surinaamsche volk.

Daarbij zal niet uit het oog moeten worden verloren, dat een andere gebeurtenis sterk in het economisch leven heeft ingegrepen. Bedoeld wordt het voorloopig staken der Balata-industrie.

Zooveel mogelijk zal dus zijn te onderzoeken in hoeverre de nu heerschende toestanden zijn ontstaan ten gevolge van den oorlog, in hoeverre zij,

ook zonder dat die was uitgebroken, tengevolge van andere oorzaken zouden zijn ingetreden, al zijn zij dan door den oorlog meer naar voren gebracht of verscherpt"......

......,,De Kamers hebben hun onderzoek doen loopen over de volgende onderwerpen:

I. De landbouw: a. groote landbouw, b. kleine landbouw.
II. De balata-industrie.
III. De goudindustrie.
IV. De houtexploitatie.
V. De handel.
VI. De ambachtslieden.

Met deze mededeeling moeten wij voor heden volstaan, ons voorbehoudende nu en dan uit het zeer belangrijke onderzoek het een en ander ter kennis van onze lezers te brengen.

De nieuwe Gouverneur is door dit onderzoek in de gelegenheid gesteld den tegenwoordigen toestand te vergelijken met dien van de jaren toen hij in anderen werkkring in Suriname werkte.

* * *

Uit de *N. R. Ct.* van 27 September, Avondblad B, knippen wij het volgende bericht:

,,Het Amerikaansche Bureau of foreign and domestic commerce wil het gebruik van een nieuwe plantaardige kleurstof invoeren, die aan de inboorlingen van Porto Rico sinds lang goede diensten bewijst. De kleurstof wordt bereid uit het zaad van een nauw met gember verwante plant, nl. Renealmia exaltata, op Porto Rico vijao geheeten, en in Brazilië (waar zij, evenals in Fransch en Britsch Guyana en in Suriname, en op een aantal eilanden voorkomt) papatinga genoemd. Uit de zaden maakt men een roode kleurstof, die als inkt gebruikt, zeer duurzaam is gebleken, en ook voor het verven van weefsels zou kunnen dienen. Overigens levert zoowel het zaad als de bladeren en de wortelstok, die veel met die van de gemberplant overeenkomt, ook geneeskrachtige stoffen, waardoor de plant in haar vaderland welbekend is, en waardoor de inzameling of de aanplant de moeite waard kan worden. Veel West-Indische gember is, naar men zegt, van den wortelstok der vijao afkomstig, en het verschil tusschen vijao en gember moet dan ook in hoofdzaak slechts in den vorm der bloemtrossen gelegen zijn."

Hieraan zij het volgende toegevoegd:

De plant heet in Suriname *masoesà* en is een kruidachtige plant met aromatischen wortelstok. De ovale, violet gekleurde vruchten, die in rijpen toestand met drie kleppen opengaan, bevatten talrijke, kleine, ronde, bruine zaden, omgeven door een gelen zaadrok. Men wrijft deze in warm water om de zaden — die men in Suriname niet gebruikt — af te scheiden en verkrijgt een hoog-gele vette massa, die zeer geliefd is en bij rijst en in soep gekookt wordt. Voor hetzelfde doel wordt er een olie uit bereid. Een aftreksel van de plant wordt tegen dysenterie gebruikt. In Suriname komt nog een verwante soort voor, *blaka masoesà* genoemd. Voor verdere bijzonderheden zij verwezen naar de ,,*Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*" onder *Rencalmia.*

Curaçao.

De ,,Amigoe" van 15 Juli j.l. schrijft betreffende de scheepvaart o.m.:

,,Het eerste half jaar is zeer goed geweest. Er kwamen 789 schepen binnen, dat zou dus in een heel jaar een totaal opleveren van 1578 schepen, of ruim 100 meer dan gewoonlijk.

Deze belangrijke toename der scheepvaart is uitsluitend te danken aan de meer dan buitengewone uitbreiding onzer zeilvaart, terwijl de tijdelijke vermindering der stoomvaart enkel te wijten is aan het wegvallen van sommige lijnen wegens den oorlog.

De uitbreiding onzer zeilvaart heeft echter tengevolge uitbreiding van den loodsdienst.

Het in- en uitslepen is zoo'n groot gemak voor kapitein en scheepsvolk, dat niemand nalaat daarvan gebruik te maken. Maar dat kan voor een enkelen uitvarenden loods toch weleens te druk worden. De aanstelling van een assistent is niet slechts ten zeerste gewenscht, maar hoog noodig."

* * *

Het zelfde blad van 22 Juli j.l. schrijft:

,,The Barbados Advocate" van 23 Juni vermeldt, dat de Venezolaansche Consul aldaar, de heer J. M. Betancourt de eerste monsters steenkool uit de Venezolaansche mijnen van Guanta ontvangen heeft, welke monsters onderzocht werden door Prof. d'Albuquerque. Het blad vernam, dat reeds 100 ton besteld werd door de Heeren Da Costa & Co.

Deze steenkool wordt ook gebruikt door de ,,Venezolaansche Kustlijn."

Toen we dit bericht lazen in ,,El Nuevo Diario" dachten we aanstonds aan het voordeel dat deze steenkolenmijn, in onze onmiddellijke nabijheid gelegen, ons verschaffen kan. De vracht voor Amerikaansche en Engelsche steenkool is zeer hoog, vooral tegenwoordig.

De vraag is slechts van welke kwaliteit de Venezolaansche steenkool is.

Als dat nog niet geweten wordt door de Curaçaosche kolenleveranciers, kan dat gemakkelijk worden onderzocht.

Zoo die kool evengoed is als de hier gebruikte merken zullen de vrachtonkosten veel minder worden en kunnen de prijzen dalen, wat hooger omzet ten gevolge zal hebben."

De ,,Curacasche Crt." van 21 Juli vermeldt:

In de laatste weken is voor het lossen en inladen van kolen, door de firma S. E. L. Maduro & Sons gebruik gemaakt van vrouwenarbeid evenals zulks op andere West Indische kolenstations gebruikelijk is. Dit is gebleken een succès te zijn, en van 60 tot 100 vrouwen komen op om aan den arbeid deel te nemen. Zij verdienen ƒ 1.— daags, en bij taakwerk nog meer. Ook voor ander werk wordt door de firma gebruik gemaakt van den arbeid van vrouwen, en dezen verkrijgen daardoor een bron van inkomsten. Voor de arme vrouwen, die werken willen, is dit van groot nut.

* * *

Omtrent ,,De Bataafsche" lezen we:

,,Zeer veel materiaal werd in de laatste weken door verschillende stoombooten aangevoerd uit Amerika. De Directie had besloten niet langer te wachten op de machinerieën uit Luxemburg en Duitschland, welke landen om den oorlog niets leveren konden, maar alles, voor zoover mogelijk, in de Ver. Staten te bestellen. Die bestelling komt nu los, zoodat thans met een 700 man gewerkt wordt aan den opstal van gebouwen, machinerieën, het maken van kleinere tanks en spoorwagons etc.

Er heerscht groote bedrijvigheid op het eiland, de stoomhamers, vijlen, boren, hoort men tot in de stad."

* * *

De heer P. A. Eemens vervolgt zijn belangrijke artikelen-reeks over Hoedenindustrie en vlechtonderwijs met een tweetal uiteenzettingen betreffende het vlechtstroo en zegt o. m.:

,,Het vlechtstroo, hier algemeen bekend onder den naam van ipijápastroo, waaruit zoowel de ordinaire als de fijne panamahoed gevlochten wordt, is afkomstig van den palm Carludovica palmata, en wordt hier uitsluitend van Maracaibo ingevoerd.

Die palm groeit in het wild in de bosschen van het binnenland van Venezuela voornamelijk in de districten Colon en Sucre aan de golf van Maracaibo."

Na uitvoerig aangetoond te hebben van hoe slechte kwaliteit dit materiaal is, zet schrijver uiteen:

Als vaste regel geldt op Curaçao, dat een baal stroo alleen voetstoots verkocht wordt, d.w.z. zonder het recht vóór den verkoop een baal open te maken, om te zien, wat er binnen in zit.

Een arme vlechtster is natuurlijk niet bij machte in eens een geheelen baal stroo van 6, 7 of 8 gulden te koopen. Zij moet zich tevreden stellen met een of 2 bosjes (cabez). Doch zij, die het stroo gedetailleerd in bosjes aan de vlechtsters verkoopen, zijn verplicht, zoo'n bosje relatief voor een te hoogen prijs te verkoopen, daar een massa stroo van zoo'n baal waardeloos en onverkoopbaar is.

Van een cabez lang stroo, mits het onberispelijk blank en niet gevlekt is, kan men één ordinairen hoed vlechten, doch ook dit is maar hoogst zelden het geval. Als dat stroo eenmaal gestriept is, blijkt, dat er zooveel afval bij is, dat men meestal 2 bosjes voor één hoed noodig heeft. Zoo'n vrouw heeft dan uit een dozijn bosjes stroo ter waarde van 90 cts., 6 hoeden gefabriceerd: één week arbeids. Die hoeden hebben een verkoopwaarde van 1.35 fl., zoodat zij in één week een zuivere winst van 45 cts. gemaakt heeft.

Wie zal nog durven ontkennen, dat de klachten der vlechtsters redelijk, meer dan redelijk zijn. De stroo-verkoopers in Venezuela hebben een groote winst gemaakt. De handelaars in stroo hier in Curaçao niet minder. Alléén de arme vlechtster legt het loodje en wordt het kind van de rekening."

Ten slotte betoogt schrijver, dat alleen een bond van vlechtstroo importeurs met gouvernementshulp in dezen treurigen toestand beterschap kan brengen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Terug in den strijd. Naar aanleiding zijner verhuizing van Soerakarta naar Semarang, schrijft *Tjiptomangoenkoesoemo* 't volgende in de *Voorpost:* ,,Hoe gaarne hadden wij hierboven geschreven als opschrift: ,,*Na onze ziekte*", doch wij zouden niet de volle waarheid en niets dan de waarheid zeggen, wanneer wij dat opschrift gebruikten. De quaestie is, dat wij nog niet heelemaal in orde zijn, zoodat wij slechts met halve kracht kunnen stoomen. Toch is dit een reeds te apprecieeren weelde, want, vergeleken met onze absolute ongeschiktheid eertijds, is die halve genezing een onwaardeerbaar voorrecht. Bij gebrek aan brood, stelt men zich tevreden met korsten van pasteitjes, nietwaar? Dat de heeren van de tegenpartij van onze ziekte, van onze tijdelijke ongeschiktheid tot strijd, braaf gebruik hebben gemaakt om ons op alle mogelijke en onmogelijke manieren af te kammen en verdacht te maken, dat is begrijpelijk. Zij toch hadden geen betere gelegenheid om dien vermaledijden Tjip een pak slaag te geven, dan tijdens zijn ziekte.

Zoo weet de heer Mr. Thomas te vertellen, dat onze verhuizing naar Semarang opgevat moest worden als een teeken van zwakte, een onwederlegbaar bewijs, dat wij te Soerakarta bot moeten hebben gevangen en dat de Inlandsche bevolking aldaar ons haar rug zou hebben gekeerd. Wij zullen de laatsten zijn om te beweren, dat de heer Th. ongelijk heeft. Maar indien zulks waarheid ware, och! zouden de heeren van de Europeesche pers zich willen matigen in hun geblèr om onze interneering. Tjipto moet dan toch een absoluut invloedloos man zijn, die niet in staat is tot iets goeds, ook absoluut impotent om iets kwaads te doen. Laat hem zijn gang gaan, hij kan er niets anders dan zijn einde mede verhaasten, hetgeen de regeering dan gelegenheid zal geven

hem, met een breed gebaar, een eerlijke begrafenis te bezorgen. Iets slimmer dan de heer Thomas is een der Soerabajasche krantenmenschen. Diens verklaring is aannemelijker, namelijk: dat het Tjipto te doen moet zijn geweest om propaganda te maken voor zijn denkbeelden te Semarang onder de Chineezen, iets waarin hij te Soerakarta gefaald heeft.

Ja, eigenlijk weten wij niet, wat wij nu eigenlijk zijn: eerst liep het gerucht, dat wij waren een spion, betaald met Duitsch geld; toen waren wij een omgekochte door de Japanners en nu hebben wij ons land verkocht aan de Chineezen. Ons dunkt, wij kunnen moeielijk handiger. Je vaderland driemaal achtereen aan drie verschillende naties verkoopen, dat lapt hem geen Schaap, Thomas, Boon of wie dan ook! Wij zien den tijd tegemoet, dat wij in een duren automobiel Java rondracen, het land, dat wij verkocht hebben. Wat nog niet is, kan nog komen, mijne heeren, dus zou ik beginnen met passage te bespreken naar het kikkerland of naar Mesopotamië. Het Soerabajasche bericht moet van Chineesche zijde tegengesproken zijn. Het is natuurlijk onbekend of inderdaad een Chinees den meneer uit Soerabaja uit zijn nachtmerrie heeft geholpen. Doch zoo ja, dan vinden wij die hulp aan een zich den buik rond vretenden ridder van de pen, gelijk paarlen voor de zwijnen geworpen. Och laat hem spoken op klaarlichten dag zien. Dan kunnen wij er op vertrouwen, dat hij gauw zijn biezen pakt om naar zijn *negri*-koud te gaan. Wij zullen hem heusch niet missen. Het is of de duivel er mede speelt, kortelings heeft de heer Z. in het Chineesche blad *Sin Po* een zeer waardeerend artikel over ons geschreven. Natuurlijk dat wij den heer Z. dankbaarheid zijn verschuldigd voor zijn appreciatie van ons werk. Maar ach, is het wel verantwoord om de rustige rust onder de Europeesche persbroeders in Indië aldus te verstoren? Wanneer de Chinees den Inlander vindt, kan waardeeren in zijn strijd om het begrip *vrijheid*, dan zijn immers de dagen der overheersching door den Hollander geteld. Dan zou zijn voor Holland de „rampspoed geboren" en de blanke persmenschen, die momenteel een vrij goed leven in Indië leiden, zouden dan weder in Holland van *koelit kentang* (aardappelschillen) kunnen gaan leven. Begrijpelijk, dat zoo'n toekomst hun niet toelacht. Dus mijnheer Z.! de menschen niet bang meer maken, hoor! Dat is niet aardig van u."

Ambon's belang. De *Peseekoetoean* haalt uit het verslag van het Ambonsch studiefonds aan, dat deze vereeniging een request heeft ingediend, houdende het verzoek de gemengde compagnieën in het leger af te schaffen en, evenals vroeger, weer compagnieën te vormen van uitsluitend Ambonneezen. — Voorts, dat het noodig geoordeeld wordt, van de verschillende Ambonsche vereenigingen uit nationaliteitsgevoelens een algemeen verbond te maken. Ook andere onderwerpen worden uit het verslag overgenomen, zooals „momenten uit Gajoland", „de verstrooiing is het grootste gevaar voor het Ambonsche volk." De macht der vereeniging wordt daarom nadrukkelijk op den voorgrond gesteld. Ook wordt nog uit meergenoemd verslag besproken de kolonisatie en concentratie in Ceram, als een oplossing van den nood der toekomst, zijnde een nationaal belang en een arbeidsveld vor alle Ambonneezen. Het bebouwen van den grond van Ambon, w.o. ook Ceram, Boeroe, enz., is een heilige levenstaak, een nationale plicht. De jonge generatie moet voor den arbeid geschikt gemaakt worden. Ambon verlangt arbeid, handenarbeid. De gemengde huwelijken worden gevaarlijk geacht. Daardoor zullen de Ambonneezen verdwijnen. Ambon bezit geen eigen cultuur, literatuur, muziek. Java wel. De Javaan staat in beschaving hooger dan de Ambonnees.

Het Oproer te Padang Pandjang. De *Perniagan* zegt, dat van de beklaagden in de zaak van het nachtelijk oproer te Padang Pandjang één ter dood is veroordeeld en de anderen van 5 tot 20 jaren dwangarbeid kregen, maar toch is de redactie er niet van overtuigd, dat de lieden in dien nacht met moordplannen in de woning van den assistent-resident zijn ingevallen. Waarschijnlijk was 't de bedoeling om te klagen of vermindering van belastingen te vragen. Zij hebben gevochten uit zelfverdediging, omdat de soldaten begonnen zijn met schieten, zooals dit op Java de gewoonte is. Zou de rechter deze overweging niet in zijn vonnis hebben opgenomen? De zaak heeft kwaad bloed gezet en de straf heeft den Indischen onderdanen pijn gedaan.

Een ander Oordeel. De *Oetoesan Melajoe* oordeelt anders in zake het verzet en de geweldpleging tegen de politie van iemand te Katjang, ook ter Sumatra's Wetskust. Hier was het een oude man, die verwond is, toen hij gevangen genomen werd. Het vonnis van zijne veroordeeling wordt in dit blad geprezen, als zijnde alleszins billijk en gerechtvaardigd ten voorbeeld voor anderen, opdat de openbare orde en rust niet zoo gemakkelijk verstoord mogen worden.

Gulle suikerfabrikanten. Bovengenoemd blad noemt de volgende bijdragen op, door suikerfabrieken aan de Kartinischool te Madioen geschonken: Redjosari *f* 500 in eens, Poerwodadi, Pagottan en Soedono elk *f* 50 's jaars.

R. M. Soewardi en de Soenan van Solo. In de *Kaoem Moeda* wordt in herinnering gebracht een vergadering, indertijd voor de *Sarikat Islam* te Tandjoer gehouden, waarin de sedert verbannen *Raden mas Soewardi*, in tegenwoordigheid van den Patih, een propagandarede gehouden heeft. Hij verklaarde toen, als afgezant van den Soenan van Soerakarta te zijn gekomen, die diep medelijden had met de Mohamedanen op Java, omdat zij het in alle opzichten moesten afleggen tegenover de vreemdelingen, zoowel Europeanen als Chineezen. De vaste medewerker van dit blad bevestigt dit verhaal, alleen is het niet waar — zegt hij — dat Soewardi verkondigd zou hebben, dat de contributies maandelijks aan den Soenan werden afgedragen ter doorzending naar Konstantinopel, om daarvoor wapens te koopen voor de aanstaande opstandelingen. Voorts wordt de tekst medegedeeld van den door aspirant leden af te leggen eed, waarin hoofdzakelijk de belofte werd neergelegd van te zullen erkennen den stempel van „*maan en ster*" ontvangen te hebben, als bewijs van onderworpenheid aan Konstantinopel. Aan de aspirant-leden werd voorgehouden, dat de S. I. eigenlijk van den Soenan was uitgegaan, die het hem toekomende Java wenschte terug te hebben, dat door het Hollandsche Gouvernement in bezit is genomen en dat, er om gevraagd, niet vrijwillig terug gegeven zal worden. Geld, troepen en materiaal om het weer met geweld terug te nemen, heeft hij niet. Vandaar zich liever onder Turkije dan langer onder Nederland te stellen. Een vertrouweling met een schriftelijk aanbod van onderwerping was reeds naar den Sultan van Turkije vertrokken en door dezen ontvangen, die dit aanbod ook schriftelijk heeft aangenomen, met den last om alle Mohamedanen, die niet met geld en wapens de zaak zouden steunen, te vermoorden, gelijk met de kafirs. Binnen drie jaren moest de zaak geheel haar beslag gekregen hebben.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De S. I. een Gevaar. De *Djawa Tengah* doet het verhaal van twee aanvallen van resp. 300 en 800 *Sarikat-Islammers* in de Chineesche wijk te Koetowinangoen (Keboemen). Aanleiding daartoe was een gevecht tusschen één hunner, een ijsverkooper, en een Chinees. De huizen werden met steenen gebombardeerd. Volgens de *Pewarta Soerabaja* werd ook bij den Chineeschen wijkmeester ingebroken, de lampen werden stuk geslagen. Den volgenden dag kwamen ook de leden van Poerworedjo, Koetohardjo, Keboemen en Karanganjar opdagen om alle Chineezen op eerstgenoemde plaats te vermoorden. Gelukkig, dat dezen intijds naar de hoofdplaats gevlucht waren. De *Tjhoen Tjhio*e geeft van deze zaak nadere bijzonderheden. Volgens berichten in de *Sin Po* zou de wedono eigenlijk de hoofdschuldige zijn. Tijdens het onderzoek van de eerste vechtpartij moet hij den mishandelden ijsverkooper opgehitst hebben, zeggende: „Zeg Javaan, als gij den Chinees niet aandurft, dan zijt gij geen Javaan." Toen de Sarikat Islammers zich verzamelden en optrokken, heeft de wedono zich verscholen en geen maatregelen genomen, niettegenstaande de Chineezen hem waarschuwden, dat de Inlanders kwade bedoelingen hadden. Toen zij begonnen aan te vallen, heeft hij zich nog niet vertoond. Eerst vier uren later vertoonde hij zich, toen de autoriteiten van Keboemen gekomen waren, die hem opriepen.

Onbetrouwbaarheid. De *Pewarta Soerabaja* vermeldt als iets bijzonders, te voren nog nooit gebeurd, dat gelijktijdig te Cheribon één assistent wedono en vijf mantris in de gevangenis gebracht werden; de eerste wegens medeplichtigheid aan opiumsmokkelen, de anderen wegens verduistering van 's lands gelden. Nog werd een controleurs-schrijver aangeklaagd wegens het ten eigen bate gebruiken van *f* 2000 aan vereenigingsgelden. In tijds heeft de chef deze som bijgepast en daardoor de vervolging voorkomen.

Omkoopbaarheid en Willekeur. De Bandongsche redacteur van de *Warna Warta* geeft een verhaal van het onderhoud, dat hij achtereenvolgens gehad heeft met den resident, den Procureur Generaal en den Directeur van Financiën te Batavia, naar aanleiding van een klacht over de omkoopbaarheid en willekeur van de commissiën van aanslag in de bedrijfsbelasting. Eigenaardig was het, dat de beide laatstgenoemde autoriteiten hem in overweging gavan een request in te dienen. Den resident zou dan aangezegd worden de commissiën te ontslaan. Hij vond 't ook vreemd, dat de Directeur het Maleisch niet bij machte was, om hem in deze taal te woord te staan, weshalve de secretaris toen als tolk moest fungeeren.

De Kultuurschool te Soekaboemi. Genoemd blad vernam ook van een voornemen om de Kultuurschool te Soekaboemi in tweeën te splitsen. Daarna zou het maximum-tractement van de opzieners van het boschwezen, met gelijkstelling van Europeanen en Inlanders, op *f* 150 's maands gesteld worden. Europeesche candidaten melden zich niet meer aan, wel om voor den landbouw opgeleid te worden; in

deze afdeeling zijn bijna alle leerlingen Europeanen. De boschbouwschool zal nu gevestigd worden te Blora.

Onbetrouwbaarheid. De *Bintang Soerabaja* heeft 't over den rotten toestand in de Mangkoenegaran-landen door gebrek aan controle onder de Inlandsche ambtenaren. Gebleken is toch, dat aan de knoeierijen van den sedert ontslagen onder-regent van Wonogiri, op drie na alle bestuursambtenaren in die afdeeling medeplichtig waren. Het gevolg hiervan is, dat het Europeesch bestuur thans geen enkel Inlandsch hoofd daar meer vertrouwt. De opvolger van dien onder-regent wordt gezocht onder de ambtenaren in de gouvernementslanden.

Een goedhartige Controleur. Evengenoemd blad vertelt van een onder-districts oppasser, die een standje kreeg van den controleur, omdat hij in den dienst niet in uniform gekleed was. Hij antwoordde, dat zijn dienstkleeding nat was en dat hij toen zijn particulier pak had aangetrokken om niet ziek te worden. „Maar", zeide hij vervolgens, „wie zijt gij, mijnheer, dat gij mij een standje geeft; toch geen ambtenaar, daar gij zelf niet in ambtscostuum gekleed zijt?" De controleur gaf hem hierop geen antwoord, maar den volgenden dag werd de oppasser op zijn kantoor geroepen en kreeg deze twee stellen dienstkleeding cadeau.

S. I. overmoedigheid. De Sarikat Islammers worden in Ngawen (Blora) overmoedig. Zij weigerden een door het bestuur vastgestelde schadevergoeding te accepteeren voor het gebruik van een dessaweg, welke dienst moet doen voor het vervoer der goederen van een Chinees. Een mantri politie werd tot bloedens toe tegen den grond geslagen. De wedono, die met een revolver gewapend te hulp schoot, onderging hetzelfde lot. Beide zwaar verwonden werden weggedragen. Daarna kwamen hoogere autoriteiten in auto's op het terrein, die de schuldigen in hechtenis namen. *(Bintang Soerabaja.)*

Afschaffing van adellijke titels. Leden van het geslacht van Mangkoe Negoro hebben volgens de *Tjahaja Timor* een vereeniging opgericht, tot afschaffing der adellijke titels.

S. I. Vereenigingen met goede bedoelingen. Een gewezen Inlandsch schrijver hield in de *Sri Sumatra* een warm pleidooi voor de oprichting van S. I. Vereenigingen in elke afdeeling van Sumatra's Westkust. Aangeraden wordt echter geen regelingen te maken, die aanleiding zouden kunnen geven tot het ontstaan van verzet en oproer, zooals in Padang Pandjang. Het gevolg hiervan zou zijn, dat men door repeteer-geweren werd neergeschoten. De schrijver zegt, dat de opgelegde straffen in zake het oproer te Padang Pandjang rechtvaardig waren, een rechtmatige vergelding voor het wreed en buitensporig bedrijf der opstandelingen.

Uitsluiting van Chineezen. De *Tjahaja Timor* schrijft, dat een Controleur in Malang het voorstel gedaan heeft om daar een ambachtsschool uitsluitend voor Inlanders op te richten, opdat zij zich konden bekwamen voor betrekkingen in suikerfabrieken, die thans alleen door Chineezen vervuld worden. De redactie vraagt, of de Chineezen geen eten noodig hebben om in het leven te blijven?

Kort af. De *Djawa Tengah* prijst het doorzicht van den Gouverneur-Generaal, die op een request van een Arabier, welke op last van den assistent-resident in hechtenis werd gesteld, en waarin hij om zijne onmiddellijke invrijheidstelling verzocht, de volgende beschikking nam: Afgewezen, als de assistent-resident het noodig oordeelde dien Arabier te doen opvatten en opsluiten, dan zal hij zeker zijn redenen daartoe gehad hebben.

De Zwarte Lijst. In bovengenoemd blad wordt de bescherming van de Regeering ingeroepen naar aanleiding van een schrijven, dat de Chineesche handelsvereeniging te Semarang ontving van de zijde der Engelsche Regeering met de waarschuwing, dat, indien de Chineesche suikerhandelaren mochten blijven handel drijven met Duitsche firma's, dit een groot bezwaar zou zijn voor Engelsche handelshuizen om hunne betrekkingen met hen aan te houden.

Van Vreemde Koloniën.

Het congres der Antillen.

Weet Nederland, dat 't voornemen bestaat om dit congres te houden, en dat aan onze Antillen een plaats daarbij is toegedacht?

De jonge, ijverige vereeniging de Guadeloupéenne, onder leiding van dokter Pichon heeft het initiatief genomen om 't congres te organiseeren, met daaraan verbonden tentoonstelling, of „foire", zooals de meer in gebruikkomende term luidt. Aan de uiteenzetting, die de Dépêche Coloniale van 19 September ervan geeft, ontleenen wij hier 't een en ander.

De vereeniging wil 't touristen-verkeer naar Guadeloupe leiden en de kolonie daarnaar inrichten. Zij strekt die plannen zeer ver uit, 't is of zij er een dorado voor reizigers wenscht te scheppen. Maar zij wil dit niet tot een plaatselijk succes maken. gebruikmakende van de omstandigheden van 't oogenblik, wil zij alle Antillen en de naburige landen laten deelnemen in haar werkzaamheden. Zij wenscht hiervan getuigenis af te leggen voor de wereld. Europa, Amerika moeten aandacht aan de Antillen schenken. Voor elk der brandende vragen van den dag is een afdeeling gesticht: tourisme, hygiëne, voeding, land- en volkenkunde, inrichtingen van allerlei aard. Raad en daad zijn noodig, zelf te geven, van elders te krijgen. De verbeteringen, die anders langzaam komen, kunnen dan door onderlinge leering vlugger ter algemeene nutte tot haar recht komen.

Maar, zooals gezegd, moeten alle Antillen in de zaak betrokken worden. De Fransche, Engelsche, Amerikaansche en Nederlandsche (van Deensche wordt al niet meer gesproken.) De regeeringen dier koloniën zullen, evenals die van de omliggende landen, tot medewerking worden aangezocht. Allen, die zich interesseeren voor de koloniën of voor het tourisme, moeten verder medewerken.

Het congres moet ruim opgevat worden en in 7 sectiën werken. De kermis zal afdeelingen omvatten van landbouw en nijverheid, en van producten van de koloniën en voor de koloniën.

In den eersten winter na 't einde van den oorlog zal deze grootsche vertooning moeten plaats vinden en de ondernemers denken dat dit de winter van 1917 op '18 zal wezen.

Het wil ons voorkomen, dat de Nederlandsche Regeering en de Nederlandsche nijverheid aan dit voornemen volle aandacht moeten schenken. Op elk gebied valt ook voor ons zeker te leeren. Onze West geeft ons tot nu toe meer vraagstukken dan oplossingen, wij hebben er op koloniaal gebied meer te vragen dan te bieden. Op 't gebied van landbouw, van geneeskunde, van verkeersmiddelen, van folklore, van handel, kunnen wij zeker wel wat ten beste geven, dat de moeite waard is voor vreemden om te zien, maar de kans is zeer groot, dat hetgeen door anderen bijgebracht zal worden, onze deelneming aan congres en tentoonstelling met winst onzerzijds zou dekken.

Ook zullen tochten tegen lage prijzen worden georganiseerd naar verschillende eilanden en omliggende landen.

Het congres wordt te Pointe à Pitre gehouden en zal een week duren, de tentoonstelling duurt langer. Aan feestelijkheden mag 't natuurlijk ook niet ontbreken.

Voor de vreemde koloniën en naburige landen wordt op comité's gerekend. Zullen wij spoedig hooren van een Nederlandsch comité?

De Deensche Antillen.

Toen de Minister verklaarde, dat de beslissing ter zake van 't verkoopen der 3 West-Indische eilandjes aan N. Amerika spoedig moest vallen, wilde Denemarken niet in groote moeilijkheden komen, is dit blijkbaar evenmin waar geweest, als de onwaarheid die de minister, als een vrij-onschuldige daad van nooddwang zonder blozen bekend heeft, de onwaarheid dat vóór den verkoop zelf niet onderhandeld was. De beslissing is nog geenszins aanstaande en van moilijkheden met Amerika wordt hierom toch vooralsnog niets bespeurd. Goed democratisch als een groot deel van de Deensche volksvertegenwoordiging is, werd voor een volksreferendum veel gevoeld. Maar toen 't aankwam op toepassing van dit moeilijk en veel omvattend middel, deinsde de regeering er toch voor terug, de zeer vooruitstrevende meerderheid schijnt zich ten slotte te laten vinden voor het middel dat de conservatieven aan de hand hebben gedaan. 't Landsting heeft, bij de behandeling in tweede lezing van 't verkoopvoorstel, met algemeene stemmen een amendement aangenomen, waardoor een parlementaire commissie, met een arbeidsduur van 6 weken, de verkoopkwestie zal regelen. De vraag of 't volksreferendum nog noodig wordt geacht, zal dan worden uitgemaakt.

Intusschen maakt de pers stemming vóór het verkoopen en is 't wellicht als een factor in deze campagne te beschouwen, dat een groot blad als Politiken de opstand in Djambi als een teeken voor 't gevaar dat koloniën aanbieden, breed uitmeet.

Een afzetplaats voor thee en rijst.

De vice-consul van Frankrijk te Benden-Bouchir in Perzië heeft zich tot den Gouverneur-Generaal van Indochina gericht, om de theeplanters uit deze kolonie aan te sporen een afzetgebied in Perzië te zoeken. Perzië levert geen thee op en gebruikt er groote hoeveelheden van, die uit verschillende landen wordt aangevoerd. Wie pogingen wenscht te doen voor thee, of ook van rijst zou slechts monsters met prijsopgave moeten zenden aan den Fr. vice-consul. Bombay is de groote uitvoerhaven voor de Golf van Perzië.

Aan het opgegeven adres zullen de Nederlandsche exporteurs wel niet terecht geholpen worden, maar wij hebben in Perzië eigen consuls, door wier bemiddeling de weg zeker wel zal zijn te vinden, als die maar gezocht wordt.

Een Kitchener-kathedraal in Caïro.

Te Caïro zal op de plaats waar de Oude Anglikaansche kerk staat, een nieuw gebouw verrijzen. De kerk, die niet meer voor godsdienstoefeningen wordt gebruikt, zal plaats maken voor een „Kichener-kathedraal." Dit plan is uitgegaan van den bisschop van Jerusalem. De onkosten zullen uitsluitend worden gedekt door vrijwillige bijdragen.

Werkzaamheid van Engeland in Z. W.-Afrika.

't Oorlogsrumoer in Europa en de strijd in O. Afrika beletten den Britten niet volle aandacht te geven aan 't veroverde gebied in Z. W. Afrika. De volgende spoorwegen zijn aangelegd, die, al hebben zij in de eerste plaats een strategische bestemming, voor de toekomst ook uit economisch oogpunt beschouwd, van zeer groote beteekenis zijn; van de Walvischbaai een verbindingslijn met den Swakopmundsspoorweg; een verkortingslijn van Usakös naar Karabib en de verbindingslijn Upington-Kalkfontein, 172 Eng. mijlen lang, waardoor een rechtstreeksche verbinding tusschen Kaapstad en de Walvischbaai over Windhoek verkregen is.

Canada na den oorlog.

In Canada is de veldtocht der liberalen voor de verkiezingen, die binnen kort gehouden zullen worden, indien zij althans door de tijdsomstandigheden niet worden uitgesteld, ingezet door een vergadering in Montreal, waar de oud-minister Sir Wilfried Laurier

15000 Fransch-Canadeezen toesprak. Men weet, dat Laurier als Fransch Can. politicus wordt vergeleken met Botha als Boeren-Britsche politicus in Z. Afrika. Laurier pleitte krachtig voor ijverige deelneming aan den oorlog, maar hij ontkende na den oorlog een apostel voor het militairisme te zullen zijn. Er zullen, zeide hij, in Engeland Jingo's aan 't werk gaan om een groot militair plan voor 't Britsche wereldrijk te ontwerpen, Canada moet zich niet tot zulke plannen laten overhalen. Het moet zijn kracht wijden aan de ontwikkeling van 't land en de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.

Zoo is 't programma-nummer voor de verkiezingsstrijd, zoo zal ook wel de eerlijke bedoeling zijn van den voormaligen premier. Maar als de oproep komt tot samenwerken om 't Britsche Rijk sterk te maken, zal Canàda dan zich kunnen onthouden? Of ook zou de partij, die om een eigen weerbaar Canada vraagt, en die vroeger bij Laurier steun gevonden heeft, na den oorlog niet met hernieuwden drang aan 't werk kunnen gaan en zou Canada dan hierdoor niet aan zware militaire vorderingen moeten gelooven? Voor de Br. Kroonkoloniën zal 't milit. vraagstuk brandend blijven. Australië geeft dit ook al aan met zijn inwendige beroering over de dienstplicht-kwestie.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een H. B. S. voor Jogjakarta.

Men weet, dat eenige jaren geleden een Comité, gevormd uit Bandoeng's inwoners, met goed gevolg een actie heeft gevoerd ter verkrijging eener Hoogere Burgerschool te dier plaatse. Thans heeft men, naar eene mededeeling in het 1 Juli-Nr. van ,, Het Middelbaar Onderwijs'', in Jogjakarta eenzelfde beweging op touw gezet.

We ontleenen aan het bericht:

,,Met genoegen constateeren wij, dat er een actie ingesteld wordt ter verkrijging eener hoogere burgerschool ter plaatse. Het is reeds ruim twee jaren geleden, dat minister Pleyte door een van zijn oude Jogjasche vrienden gepolst werd, die destijds in den Haag vertoefde met verlof, die het onderwerp — een H. B. S. alhier te openen— met Z.Exc. besprak. Het ministerieele antwoord luidde toen: Eerst Bandoeng, daarna Jogja. Nu Bandoeng's H. B. S. haar tweede jaar ingaat en over de levensvatbaarheid niet de minste twijfel bestaat, is het zaak, dat thans voor een dito inrichting te Jogja propaganda gemaakt wordt; dit zag ook het N. I. O. G. in en verzocht aan twee harer leden — de onderwijzers Hinse en Buriks — ter plaatse werkzaam, om deze actie ter hand te nemen en de ,,push'' te geven door met overtuigende bewijzen, zooveel mogelijk in cijfers uitgedrukt, het gouvernement te doen inzien dat oprichting van een H. B. S. in het centrum van Java (en dan wel te Jogja), een belang is, waarvan de noodzakelijkheid door een ieder in of buiten het onderwijs staande, niet ontkend kan worden. De voordeelen toch voor Jogja, dat het centrum vormt van de residentiën: Kedoe, Banjoemas, Rembang, Madioen, Soerakarta en Jogjakarta, zij zóó groot, dat een een nadere bespreking haast overtollig is; toch willen wij even aanstippen, dat het klimaat wel een van de — zoo niet het grootste — voordeelen is voor de studeerende jeugd, zelfs heel wat geschikter hier is dan te Bandoeng. We zijn er verzekerd van, dat Semarang's H. B. S. ontlast zal worden van veel jongelui, die noode daarheen gezonden werden om in die broeihitte — ieder Indische kustplaats eigen — hun kennis op een middelbare school te vermeerderen. Er zal spoedig moeite gedaan worden om gegevens te verzamelen van het aantal kinderen, dat jaarlijks de H. B. S. gaat bezoeken na afloop van de hoogste klasse der lagere scholen te Jogja, Solo, Banjoemas, Poerworedjo, Gombong, Madioen, etc., die hun contingent — buitengewone familie- en andere omstandigheden daargelaten — aan Jogja's H. B. S. willen afstaan, hetgeen o. i. verrassend groot zal blijken te zijn.

De commissie voornoemd heeft zich reeds gewend tot enkele vaders van thans middelbaar onderwijs genietende kinderen, die niet ongenegen bleken tot oprichting van — desnoods — een particuliere H. B. S., die natuurlijk geheel neutraal zou zijn en daarvoor bereid bevonden werden een zekere som te storten. Het is een feit, dat, om bovengenoemd plan verwezenlijkt te zien, er minstens een anderhalve ton gouds noodig is, afgezien nog van het jaarlijks terugkeerend salaris van de aan te stellen onderwijskrachten, welk bedrag, hoewel rekenende op een gouvernements-subsidie, toch niet geheel gedekt zou worden door de maandelijks te innen schoolgelden.

De bedoeling is natuurlijk, dat de regeering deze particuliere school vroeger of later zal overnemen.

Indertijd werd het gouvernement door een der grootkapitalisten in de Preanger Reg. woonachtig, een stuk grond aangeboden in Bandoeng, om daarop een H. B. S. te bouwen, hetgeen om bizondere omstandigheden niet aanvaard werd, en het zou ons heelemaal niet verwonderen, wanneer een of meerdere suikerlords het welslagen van bovengenoemd plan een grooten steun zou geven.

Wij zien echter met vertrouwen de spoedig saam te stellen brochure tegemoet van de commissie, die bestaan zal uit de reeds genoemde onderwijzers met enkele hervorragende Jogjasche burgers, die ongetwijfeld het hunne zullen bijdragen om dit zeer toe te juichen H. B. S. oprichtingsplan met raad en daad te steunen.

School voor landbouw-onderwijs te Madja.

Den 19den Mei jl. werd te Madja eene school voor landbouw-onderwijs aan de Inlandsche bevolking opgericht (de tweede van die soort in de uitgestrekte residentie Cheribon de dertiende op geheel Java, de zestiende in gansch Nederlandsch-Indië). In een artikel ,,Gelukkig een stapje voorwaarts in de goede richting'' geeft zendeling J. Verhoeven in het October-Nr. van het ,,Orgaan der Nederlandsche Zendingsvereeniging'', als ooggetuige, een zeer lezenswaard verslag van die, door hem toegejuichte, gebeurtenis.

Schrijver hecht overigens geen groote waarde aan ander vak-(ambachts)onderwijs voor den Javaan, want ,,die vele millioenen landbouwers hebben volstrekt geen behoefte aan penteekenaars en rekenmeesters; aan volleerde timmerlieden en fijne meubelmakers; aan dito smeden en werktuigkundigen..............

Ieder onbevooroordeeld opmerker begrijpt, dat die vooruitgang in ambacht en bedrijf hoe verblijdend ook op zich zelf, toch vooral ten goede komt aan het groot-kapitaal.........''

In een volgend Nr. van genoemd Zendingsperiodiek zal de heer Verhoeven uiteenzetten, op welke wijze z.i. de zoo lang begeerde volksschool voor het platteland behoort en ook kàn ingericht worden.

Kant- en Weefscholen ter Sumatra's Westkust.

We ontleenen over dit onderwerp aan het ,,Verslag van de Kamer van Koophandel te Padang over het jaar 1915'':

,,Er bestaan in dit gewest een 18-tal kant- en weefscholen, waar door Maleische vrouwen en jonge meisjes les wordt gegeven in het kantmaken en weven. De voornaamste dier scholen zijn gevestigd te Kota Gedang, Fort de Kock, Taloe, Fort van der Capellen, Priaman en Sawah Loento. Sinds ruim een jaar behoort de kant- en weefschool te Padang Pandjang, waar ook wordt les gegeven in andere takken van huisvlijt, mede tot de voornaamste.

Ten einde deze industrie aan te moedigen en haar eene behoorlijke leiding te verzekeren, werd op initiatief van den Directeur van Landbouw, Dr. Lovink, in Nederland eene deskundige voor de kunstnijverheid geëngageerd, n.l. de oud-leerares aan de Rijksschool voor Kunstnijverheid te Amsterdam (later Directrice der Kon. Ned. Kantwerkschool te 's-Gravenhage, Red.) Mevrouw L. W. van der Meulen geb. Null, die sinds Januari 1916 door genoemden departementschef tijdelijk in dit gewest wrd geplaatst met standplaats Fort de Kock. Door de bemoeiingen van deze dame wordt eene groote opleving en uitbreiding van de kantklop- en weefkunst in deze streken verwacht.''

Veeartsenijkundige Bladen voor Ned.-Indië.

Afl. 3 van deel 28 der Veeartsenijkundige Bladen opent met een zeer interessant artikel van den heer W. Groeneveld, Directeur van Stoeterij- en remontedepôt, over ,,Het Paard in Ned.-Indië, hoe het is ontstaan, hoe het is en hoe het kan worden.''

Verder bevat deze afl. een aantal bijdragen, welke slechts vakkundigen belang inboezemen, zoomede een necrologie van den oud-directeur B. B. in Ned.-Indië, Mr. H. Kuneman, overleden te Brussel in April jl.), eerelid der Vereen. tot bevordering van Veeartsenijkunde in Ned.-Indië, wiens nagedachtenis in dankbare herinnering bij de Indische veeartsen zal blijven voortleven''.

Maatregelen in verband met den Europeeschen oorlog.

Als Publicatie van de Afdeeling Nijverheid en Handel 1916 No. 9, is verschenen de 4e afl. van ,,Feiten en maatregelen in verband met den Europeeschen oorlog, welke voor het economisch leven van Nederlandsch--Indië van belang waren''.

Werd in de voorafgaande afl. (No. 1—3) van deze serie publicaties een algemeen overzicht gegeven van den economischen en financieelen toestand van Ned.-Indië van het begin van de crisis tot einde 1914, deze afl. is geheel gewijd aan de sedert het uitbreken van den wereldkrijg tot het begin van Mei 1916 genomen maatregelen ten opzichte van het post-, telegraaf- en telefoonverkeer, zoowel met het binnen- als met het buitenland. Zij vormt als zoodanig een op zich zelf staand, afgerond geheel.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 39: Plannen voor de ontwikkeling der suikerproductie in het Britsche wereldrijk, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Verslag van het Proefstation voor thee over het jaar 1915, besproken door Dr. A. W. Nanninga. — De anophoiinen van Ned.-Oost-Indië, door Dr. H. W. Swellengrebel, besproken door Dr. C. H. L. Baelde. — De teelt van zaadkoffie op Bangelan, door Dr. P. J. S. Cramer. — De Lampongsche districten, door Dr. R. Broesma, besproken door E. — Plantwijdte en uitdunning bij de rubbercultuur. — Halfjaarlijksch economisch overzicht van Ned.-Indië, eerste halfjaar 1916. — In- en uitvoer open van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Keline mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Verslag betreffende den dienst der Opiumregie.

Bij Ruygrok te Batavia is verschenen het ,,Verslag betreffende den Dienst der Opiumregie over het jaar 1915.

Dit verslag is het eerste, hetwelk in zijn geheel in druk verschijnt. Het wordt voorafgegaan door een uitvoerige inleiding, waarin wordt beschreven, hoe de opiumregie in Ned.-Indië is ontstaan en ingericht is en hoe ze zich tot ultimo 1914 geleidelijk heeft uitgebreid en ontwikkeld, terwijl er aan toegevoegd zijn een 11-tal bijlagen (graphische voorstellingen van het jaarlijksch debiet enz.), zoomede een kaart, aangevend de streken in het regiegebied, waar op ult. 1915 verbodsbepalingen golden. In Bijlage No. 1 vindt men een ,,Historisch overzicht betreffende de teelt van papaver en de verboden kringen.''

De netto-opbrengst was ruim 25 millioen gulden, een

niet-onaanzienlijk middel dus voor de Indische schatkist. Omtrent de consumenten bevat het verslag (blz. 15), eene merkwaardige mededeeling, luidende:

,,Ofschoon de uit de registratie te putten gegevens geen volkomen zuiver beeld geven van den omvang van het gebruik onder de verschillende deelen der bevolking, kan op grond er van toch wel aangenomen worden, dat slechts ongeveer ⅓ van de totale hoeveelheid verkocht regie-opium gebruikt wordt door de Inlandsche bevolking, welke, als gevolg van de omstandigheid, dat de prijzen op Java hooger zijn, voor bijna 50 pct. bijdraagt tot de bruto-opbrengst van het opiummiddel. De overige 50 pct. van die opbrengst, vertegenwoordigende ⅔ van het totaal debiet, wordt zoo goed als geheel betaald door de Chineesche bevolking, wier zielental slechts 1/66 van dat der Inlandsche bedraagt. Het aantal schuivers van anderen landaard is zoo gering, dat het in deze gevoegelijk verwaarloosd kan worden.

Een suikerfabriek op Bali enz.

We lezen in de Ind. Mercuur van 29 dezer: ,,In het verslag over 1915 van het Suikersyndicaat werd in herinnering gebracht een bericht in het Soer. Handelsbl, van 21 Dec. l.l., dat in verband met een aanvraag om vergunning tot de oprichting van een suikeronderneming op Bali door het Departement van Landbouw een advies zou zijn uitgebracht, hetwelk een geheel nieuw licht zou werpen op de suikerindustrie in Indië en waardoor, indien de beschouwingen over genoemde industrie in dat advies gegeven, juist zouden zijn, de positie dier industrie onhoudbaar zou wezen. Het dagelijksch bestuur van het Syndicaat verzocht naar aanleiding van dat bericht den Landvoogd van bedoelde beschouwingen kennis te mogen nemen. Terzake hiervan werd nu medegedeeld, dat van de Regeering inmiddels het antwoord is ontvangen, dat bedoeld advies nog bij de verschillende adviseurs der Regeering in behandeling is, maar de Commissie van Advies in de gelegenheid zal worden gesteld daarvan kennis te nemen, indien dit in verband met het aan het advies te geven gevolg, voor de suikerindustrie van belang kan zijn.

Een gift van den heer Hüttenbach te Medan.

Volgens de Sumatra-Post heeft de heer H. Hüttenbach te Medan den Gouverneur een som van ƒ 20.000 in aandeelen Handel-Maatschappij Hüttenbach en Co. aangeboden, met het verzoek hiermede een Studiefonds te stichten voor Sumatra's Oostkust. Bedoeld wordt de rente van dit kapitaal te besteden in het belang van begaafde kinderen van onbemiddelde ouders, zoodat dezen 't zij een Mulo-school of op Java een H. B. S. zullen kunnen bezoeken. Onderscheid tusschen Europeanen en Inlanders wordt niet gemaakt.

De Handel.

In No. 9 van dit maadblad o. m. de volgende artt.: Bereiding en verwerking van plantaardige vetten en oliën, door D. Ingerman (vervolg). — Nederlandsch-Oost-Indië een afzetgebied van Japansche producten, door J. B. E. Graat. — Begrooting van de suikerfabriek ,,Java'', jaar 1915—'16 (vervolg). — De suiker, door J. Kleyntjes (I.).

* * *

Ten slotte enkele titels:

Handboek ten dienste van de suikerriet-cultuur en de rietsuiker-fabricage op Java. III. De fabricatie van suiker uit suikerriet op Java, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. Derde druk. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Adresboek van geheel Nederlandsch-Indië voor 1916, door Kleian. I. Bestuur, handel, industrie enz. II. Naamlijst. (Batavia, Landsdrukkerij).

Reisindrukken van Zuid-Nieuw-Guinea, door H. Geurtjens (vervolg), (Annalen van het Missiehuis te Tilburg, Oct. 1916.)

Een Consult in de tropen, door L. H. Dominicus van der Bussche (Buiten, 26 Aug. 1916.)

Nieuw recht voor de Indo-Chineezen, door Mr. P. H. Fromberg (Amsterdammer, 12 Aug. 1916).

Verslag betreffende den Gouvernements-pandhuisdienst over het jaar 1915. 2 deelen. (Batavia, G. Kolff en Co., 1916.)

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Vacatures in Nederlandsch-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Voorzitter van de Landraden te Salatiga en Poerwodadi (Semarang).	3 Juni 1916.	De eventueel met verlof vertrekkende, Ambtenaar is Mr. H. C. Schmidt.
Griffier van het Hoog-Gerechtshof v. Nederlandsch-Indië.	2 Aug. 1916.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. H. G. P. Duyfjes.
Voorzitter v. d. Landraad te Soemenep (Madoera).	2 Aug. 1916.	De eventueel met buitenlandsch verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. J. A. Bartelds.
Voorzitter v. d. Landraden te Sragen en Wonogiri (Soerakarta).	2 Aug. 1916.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. A. M. Z. Westrik.
Buitengewoon Substituut-Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia.	3 Oct. 1916.	De eventueel vertrekkende ambtenaar is Mr. S. W. Tromp.

De heer Staal, lid voor de Koloniën in de Centrale Commissie voor de Internationale Tentoonstelling te San Francisco in 1915 (ingesteld bij Koninklijk Besluit van 20 Juni 1913, No. 40) deelt ons mede:

,,Blijkens mededeeling van die commissie zijn aan de *Nederlandsch-Indische Commissie* voor bovengenoemde tentoonstellingen de volgende bekroningen van hare inzendingen toegekend (volledige lijst):

G r a n d P r i z e: peper, nootmuskaat, foelie, thee, koffie, cacao, tapioca producten, caoutchouc (wilde), caoutchouc (gecultiveerde), getah-pertja (wilde), getah-pertja (gecultiveerde), gembenzoë, gom damar, gambir, gom copal, kinabast, cassia fistula, irrigatie, vergrootingen van foto's en gekleurde foto's.

G o u d e n m e d a i l l e: haveninrichtingen, kustverlichting, reliefkaarten.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Op verzoek van het Bestuur der Afdeeling *Arnhem*, werd in de concept-notulen van de *Algemeene vergadering* der Vereeniging ,,*Oost en West*'', gehouden op 1 Juli j.l. (zie K. W. d.d. 20 Juli j.l. No. 29), de volgende wijziging aangebracht:

De tweede zin van de eerste alinea van punt 14c, thans luidende: *Een poging, om het Ned. Onderwijzers-Genootschap te bewegen tot de instelling van zoo'n cursus te Arnhem, mislukte,*'' moet worden gelezen: ,,*Een poging, om door tusschenkomst van het N. O. G. tot de instelling van zoo'n cursus te geraken, mislukte, niet door gebrek aan medewerking van dat Genootschap, maar door andere oorzaken*''.

De Secretaris,
GROOSS.

In de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, zijn o. a. ter lezing neergelegd:

Verslag betreffende den dienst der Opiumregie over het jaar 1915.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger Onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Gouvernements-arts met ervaring in bacteriologischen laboratorium-arbeid.

Leeraar in de wiskunde.

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Gouvernements-arts met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civielingenieur; tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de buitenbezittingen (civiel-ingenieur); jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken; opzichter; tijdelijk bouwkundig opzichter.

Adjunct-Gouvernements-accountant.

Bij den dienst van het mijnwezen:

Ingenieur; tijdelijk geoloog opziener.

Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur; adspirant-adjunct-chef of adjunctchef der 4de afdeeling; werktuigkundig ingenieur; ingenieur voor het signaalwezen; onder-opzichter.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst:

Adspirant-ingenieur; instrumentmaker 2de klasse; commies.

Civiel-ingenieur bij het middelbaar technisch onderwijs.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Bij de Gouvernements-marine:

Derde stuurman; leerling-machinist.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Vast-werkman-gieter ten behoeve van het Marine-etablissement te Soerabaja.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeeling ,,Personeel'' van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 September 1916 N°. 205).

Adspirant-commissarissen van politie bij de algemeene politie in Nederlandsch-Indië.

Ter plaatsing op den leergang tot opleiding van adspirant-commissaris van politie te Batavia kunnen spoedig naar Nederlandsch-Indië worden uitgezonden 3 personen, niet ouder dan 27 jaren en van eene lengte van ten minste 1.70 M., die in het bezit zijn van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eind-examen van eene hoogere burgerschool met vijfjarigen

leergang in Nederland of in Nederlandsch-Indië of van een Nederlandsch gymnasium.

Aan de betrekking van adspirant-commissaris van politie, tot welke betrekking de uit te zenden personen na hunne aankomst in Indië zullen worden benoemd, is verbonden eene bezoldiging van ƒ 150 (één honderd vijftig gulden) 's maands, zoomede eene vergoeding voor transportkosten van ƒ 15 (vijftien gulden) 's maands.

De adspirant-commissarissen van politie, die aan het eindexamen van den tweejarigen leergang hebben voldaan, worden benoemd tot commissaris van politie der 2de klasse. Aan deze betrekking is verbonden:

a. eene bezoldiging van ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, opklimmende met 3 driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands, tot een maximum van ƒ 400 (vierhonderd gulden) per maand;

b. eene vergoeding voor huishuur van ƒ 100 (één honderd gulden) 's maands;

c. eene vergoeding voor transportkosten van ƒ 25 (vijf en twintig gulden) 's maands.

De betrekkingen bij de algemeene politie boven den rang van commissaris der 2de klasse zijn die van commissaris der 1ste klasse, adjunct-hoofdcommissaris en hoofdcommissaris, aan welke onderscheidenlijk verbonden zijn maandelijksche bezoldigingen van ƒ 400, ƒ 500, ƒ 550, ƒ 600 en ƒ 600—ƒ 750, terwijl de vergoedingen voor huishuur onderscheidenlijk bedragen ƒ 100, ƒ 100 en ƒ 150 's maands en die van transportkosten ƒ 30, ƒ 40 en ƒ 50 's maands.

Op de adspirant-commissarissen van politie zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent pensioen enz.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

De uit te zenden personen zullen, vóór einde December a.s., in Indië moeten zijn aangekomen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, zoo spoedig mogelijk, bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van hunne diploma's of getuigschriften en de hun daarbij uitgereikte cijferlijsten, alsmede aanbevelingsbrieven, of eene opgave van personen bij wie inlichtingen omtrent hen kunnen worden ingewonnen.

In het adres moet worden vermeld plaats en datum van geboorte, of de candidaat gehuwd is en e.q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Ingezonden.

Door zeer toevallige omstandigheden is dit schrijven eerst heden in ons bezit geraakt. Voor de late plaatsing bieden wij onze verontschuldiging aan.

Red.-Comm. 2 Oct. '16.

Aan den Heer Tan Tjoen Hay
te Amsterdam.

Geachte Heer,

In het nummer van 17 Augustus van dit weekblad las ik den door u aan mij gerichten brief, welke ik in het kort wil beantwoorden.

Het is geenszins mijn bedoeling met u te redetwisten over het door u niet weerlegde feit, of de groote onderdanigheid van de Chineesche vrouw, welke door u trouwens ten deele wordt toegegeven, al of niet zijn oorzaak heeft in hoogere motieven.

De zaak is n.l. deze, dat wij beiden den toestand der vrouwen in uw land uit een gansch ander oogpunt beschouwen en waar dat zoo is, daar kunnen wij nimmer, althans op dit punt, tot overeenstemming komen.

Na jaren lang verblijf in uw land, waar ik mijn oogen steeds goed den kost heb gegeven, is mijn indruk over de vrouwen in uw land, zooals ik die weergaf in mijn opstel van 3 Augustus j.l., en al noemt u nu die onderdanigheid „Selbstlosigkeit" en al zou u nog meer uitspraken van Chineesche schrijvers en geleerden aanhalen, dan u deed, dat alles vermag niet den indruk uit te wisschen, die ik daaromtrent en zooals ik reeds zeide, na jaren lang verblijf, kreeg.

Mijn bedoeling met dit schrijven is om u de overtuiging te geven, dat ik geen oogenblik bedoeld heb iets kwetsends voor uwe landgenooten te schrijven; ik geef in mijn opstellen mijn indrukken weer in het licht, waarin ik ze zag en wat nu den toestand der vrouwen in uw land aangaat, het behoeft geen betoog, dat ik vind dat die achterstaat bij die in Westersche landen. Natuurlijk is het uw goed recht om juist een tegenovergestelde meening te hebben, die ik volkomen eerbiedig al kan ik ze niet deelen. Wanneer u echter meerdere opstellen van mij mocht hebben gelezen, of wellicht mijn over China geschreven werk „Drie jaar in China op wacht", dan zult u gezien hebben, dat ik bijna immer met groote waardeering over uw land en uw volk heb geschreven; zoo ook behoor ik tot diegenen, die onwrikbaar gelooven in de groote toekomst van uw land, wat natuurlijk niet in zich sluit dat men zich vereenigen kan met alles wat men opmerkte en zag.

Ten slotte nog dit: in dat bewuste opstel heb ik bloot het feit medegedeeld, dat in China de man behalve een wettige vrouw nog zooveel bijvrouwen mag hebben als hij wil. Omtrent dezen maatregel heb ik geen enkel oordeel uitgesproken, v.n. omdat ik het goede of kwade ervan niet kan beoordeelen.

Ik hoop echter met dit schrijven mijn doel bereikt te hebben, n.l. u te doen inzien, dat al kunnen wij elkander niet overtuigen, er van mijn kant in geen enkel opzicht de bedoeling heeft bestaan iets kwetsends voor uw landgenooten te zeggen; met het schrijven van dergelijke opstellen beoog ik slechts diegenen mijner landgenooten, die niet als ik het voorrecht hadden vreemde landen te bezoeken, het een en ander over mijn indrukken mede te deelen, welke indrukken uit den aard der zaak persoonlijk zijn en als zoodanig vatbaar voor een gansch andere opvatting, wanneer zij door een ander oogenpaar worden verkregen.

U, geachte redactie, dank ik zeer voor de mij verleende plaatsruimte. Met de meeste achting,

J. VAN HAAFTEN.

's-Gravenhage, 24 Augustus 1916.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75,	Hilversum.	Maleisch, Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

HUPFELD's FILIAAL
Directie:
DUWAER & NAESSENS
PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL
is gevestigd:

's-GRAVENHAGE	AMSTERDAM
Kneuterdijk-Heulstraat,	Stadhouderskade 19,
Tel. No. 27.	Tel. No. 4698.

Pension „Zorgvliet"
Groot Hertoginnelaan 155
's-Gravenhage :: Tel. H. 1186.

J. C. NIEUWSTRATEN,
Juwelier.
Magazijn van Gouden en Zilveren Werken.
Eigen Atelier ook voor reparatiën.
PIET HEINSTRAAT 128, o. d. Zoutmanstr.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD
Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING
VOOR
H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,
ALSMEDE VOOR
Particulier gebruik
DOOR
LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid . . . . **f 2.40**
gebonden . . . . **- 2.90**

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor den a.s. **Winter**
KINDERMANTELS
KINDERHOEDEN
tot voor den leeftijd van 8 jaar.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA".
Spuistraat 16 **DEN HAAG** **Telefoon 3768.**
Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electrisch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.
PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
J. DEN HARTOG:
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: **Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID** :

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Rokin 55, Amsterdam.
Verstrekt VOORSCHOTTEN tegen diverse zekerheid ook aan Ind. ambtenaren en verlofgangers.
Neemt gelden in deposito tegen **5 pCt** 's jaars.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN",
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijtstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Vraagt Uwen langanan „HIGHSPEED" POETSCRÊME
van de American Company of Chemical Products.
Hoofdagent voor Nederland A. J. A. MUSSERT, *'s-Hertogenbosch.*
Met HIGHSPEED poetst gij Uw zilver, koper en nikkel in een minimum tijd.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren **Stemmen**

J. F. VAN DEENE
EDELSTEENEN
EN AGAATWAREN
LEIDSCHESTRAAT 71 - AMSTERDAM
TEL. N 8752 REPARATIE-INRICHTING

J. B. HEIJDEMAN,
CONFISEUR. - PATISSIER.
Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.
Speciaal adres
Zoute Krakelingen.